

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mráky, soudce Zdeňka Kühna a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobkyně: **N. I.**, zast. Mgr. Viktorem Klímou, advokátem se sídlem Melantrichova 477/20, Praha 1, proti žalované: **Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie**, se sídlem Olšanská 2176/2, Praha 3, proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 8. 2019, čj. CPR-17131-7/ČJ-2018-930310-V230, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2020, čj. 4 A 53/2019-82,

t a k t o :

- I. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 9. 2020, čj. 4 A 53/2019-82, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Viktoru Klímovi, advokátu, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **8 228 Kč**, která mu bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

[1] Usnesením označeným v záhlaví městský soud zamítl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ve věci správního vyhoštění. Dospěl k závěru, že žalobkyně v prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech nesdělila pravdivě veškeré příjmy a výdaje, ač bylo na ní, aby prokázala nedostatek finančních prostředků.

[2] Žalobkyně (stěžovatelka) napadla usnesení městského soudu kasační stížností, v níž namítla, že městský soud po ní žádal, aby prokázala, že nemá žádné další příjmy,

tedy aby prokázala neexistující skutečnosti. Tímto postupem soud popřel tzv. negativní důkazní teorii (viz rozsudek NSS ze dne 26. 7. 2006, čj. 3 Azs 35/2006-104). Městský soud ji měl vyzvat k doplnění tvrzení podle § 37 odst. 5 s. ř. s.; příjmy stěžovatelky opravdu nepostačují na uspokojení základních potřeb její rodiny. Je proto absurdní, že městský soud právě z tohoto důvodu uzavřel, že stěžovatelka nesplňuje podmínky pro ustanovení zástupce. Stěžovatelka navrhla, aby NSS usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

[3] Kasační stížnost je důvodná.

[4] Podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s. *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.*

[5] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Jednou z podmínek pro ustanovení zástupce ve smyslu § 35 odst. 10 s. ř. s. je tedy to, že účastník řízení splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.

[6] Stěžovatelka, kterou v té době zastupovala Organizace pro pomoc uprchlíkům, podala u městského soudu žalobu. Městský soud žalobu zamítl rozsudkem ze dne 25. 10. 2019, který následně zrušil NSS rozsudkem ze dne 18. 5. 2020, čj. 4 Azs 420/2019-47, a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. V řízení sp. zn. 4 Azs 420/2019 NSS ustanovil stěžovatelce pro řízení o kasační stížnosti zástupce Mgr. Viktora Klímu, advokáta. V dalším řízení stěžovatelka odvolala plnou moc Organizaci pro pomoc uprchlíkům a požádala městský soud, aby jí byl jako zástupce ustanoven Mgr. Klíma, k němuž si již vybudovala důvěru. Dále uvedla, že nemá dostatečné finanční prostředky, aby hradila zastoupení z vlastních zdrojů, neovládá dobře český jazyk a neorientuje se v právním řádu ČR. Z doloženého prohlášení vyplynulo, že stěžovatelka sdílí domácnost s manželem a s dítětem narozeným v únoru 2020, t. č. pobírá měsíčně rodičovský příspěvek 10 000 Kč a její měsíční výdaje tvoří nájemné 9 200 Kč. Ze smlouvy o podnájmu bytu dále plyne, že stěžovatelka je povinna hradit měsíčně zálohy spojené s užíváním bytu 2 500 Kč.

[7] Městský soud dovodil, že stěžovatelka neuvedla v prohlášení úplné informace, jelikož zjištěné výdaje očividně převyšují tvrzené příjmy (nemluvě o nutných výdajích na stravu apod.). NSS konstatuje, že je povinností účastníka řízení, aby osvědčil svou nemajetnost a nedostatečné finanční prostředky; soud nezjišťuje majetkové a výdělkové možnosti z úřední povinnosti (viz rozsudek ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004-50, č. 537/2005 Sb. NSS, nebo usnesení ze dne 2. 11. 2015, čj. 6 As 220/2015-14, bod 5, či rozsudek ze dne 18. 9. 2018, čj. 7 As 301/2018-13, bod 12, citovaný již městským soudem). Nicméně soud také nesmí zůstat pasivní. Pokud by soud pochyboval o pravdivosti účastnických tvrzení, je na soudu, aby si, nejlépe v součinnosti s účastníkem, s ohledem na okolnosti konkrétní věci dalším šetřením učinil co možná nejpřesnější obraz o tom, jaké jsou skutečné majetkové poměry účastníka a v tomto směru zejména účastníka vyzval k doplnění jeho prohlášení, popř. doložení rozhodných skutečností (viz rozsudky NSS

pokračování

ze dne 24. 9. 2008, čj. 1 As 63/2008-34, bod 15, či ze dne 25. 1. 2018, čj. 2 As 370/2017-25, body 39 a 40).

[8] NSS zdůrazňuje, že k § 36 odst. 3 a § 35 odst. 10 s. ř. s. nelze přistupovat paušálně, ale vždy je nutné zohlednit konkrétní okolnosti. Jakkoli většinou bude závěr o nepravdivosti či neúplnosti tvrzení účastníka správný, nemusí tomu tak být vždy.

[9] Stěžovatelka již v žalobě rozvedla, že trpí vážnými zdravotními potížemi psychického rázu; což i doložila lékařskými zprávami. Je zjevné, že choulostivý zdravotní stav stěžovatelky jí v současnosti minimálně výrazně ztěžuje (resp. zcela vylučuje) výdělečnou činnost. Jak již bylo uvedeno, soud by měl v každém jednotlivém případě citlivě zvážit konkrétní specifické okolnosti a individuální poměry účastníka (v tomto případě stěžovatelky) a zejména by měl přihlídnout k jeho osobním poměrům a též zdravotnímu stavu (srov. přiměřeně rozsudky NSS ze dne 19. 8. 2009, čj. 8 As 20/2009-50, či ze dne 11. 2. 2019, čj. 5 As 375/2018-18, bod 10, event. již cit. rozsudek čj. 1 As 63/2008-34, bod 14).

[10] Ostatně Ústavní soud v bodu 12 nálezu ze dne 9. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 2933/15 (N 31/80 SbNU 401), uvedl, že „[ú]častní-li se soudního řízení osoba se zdravotním postižením – podobně jako jiná osoba náležející do skupiny zranitelných osob (děti, cizinci atd.) –, a to zejména pokud se v řízení jedná o její práva či povinnosti, jsou obecné soudy povinny zpozornět a zvláště dbát na to, aby tato osoba mohla v řízení plně uplatnit svá práva stejně jako jiní účastníci řízení. (...) V případě osob s duševním postižením tak kupříkladu minimálním přiměřeným opatřením zpravidla bude ustanovení zástupce pro řízení z řad advokátů, tak aby byla náležitě zajištěna ochrana jejich práv“. Vážné psychické potíže, které doložila stěžovatelka v této věci, ji řadí do skupiny zranitelných osob, na jejichž procesní práva by měl soud obzvláště dbát.

[11] Na základě shora uvedených argumentů NSS uzavírá, že pokud měl městský soud pochybnosti o materiální situaci stěžovatelky, měl ji s ohledem na okolnosti v tomto konkrétním případě v souladu s § 37 odst. 5 s. ř. s. vyzvat k upřesnění jejích tvrzení a ve smyslu citovaného nálezu Ústavního soudu při svém rozhodování též zvážit její zdravotní stav a rodinné poměry (také ve vztahu k otázce možnosti získat prostředky k obživě a uspokojování dalších potřeb).

[12] NSS zároveň pro úplnost připomíná, že by soud měl rovněž přihlídnout k návrhu účastníka řízení (stěžovatelky) na ustanovení konkrétního zástupce (srov. např. rozsudek NSS ze dne 21. 12. 2009, čj. 7 As 24/2008-141, č. 1995/2010 Sb. NSS, či ze dne 4. 6. 2020, čj. 1 As 186/2020-17).

[13] Námitka stěžovatelky týkající se tzv. negativní důkazní teorie na projednávanou věc přímo nedopadá. Městský soud zamítl návrh na ustanovení zástupce, jelikož stěžovatelka podle jeho názoru neuvedla úplné informace o svých příjmech a výdajích, nikoli proto, že svá tvrzení nedokázala listinami či jinými důkazy. Městský soud se tedy nedopustil namítaného pochybení (srov. rozsudek NSS ze dne 26. 7. 2006, čj. 3 As 35/2006-104, č. 951/2006 Sb. NSS).

[14] Závěrem NSS dodává, že nerozhodoval o návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, který stěžovatelka podala prostřednictvím ustanoveného zástupce spolu s doplněním kasační stížnosti, neboť ve věci rozhodl bez zbytečného odkladu.

[15] Z důvodů výše uvedených NSS zrušil napadené usnesení městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení, ve kterém bude soud vázán právním názorem NSS vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Městský soud v novém rozhodnutí rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[16] NSS rozhodl o odměně advokáta Mgr. Viktora Klímy, který byl stěžovatelce ustanoven jako zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. hradí odměnu za zastupování a hotové výdaje ustanoveného advokáta stát. Advokát učinil v řízení před NSS dva úkony právní služby, kterými byly převzetí a příprava zastoupení a písemné podání ve věci samé (doplnění kasační stížnosti včetně návrhu na přiznání odkladného účinku) (§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Za jeden úkon právní služby zástupci náleží mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč (§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu], a dále 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, tj. 6 800 Kč, zvýšená o 1 428 Kč odpovídající 21% dani z přidané hodnoty. Celková výše odměny ustanoveného zástupce tak činí 8 228 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu NSS do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. prosince 2020

Ondřej Mrákota
předseda senátu